

**GLOBAL
ENTREPRENEURSHIP
MONITOR**

10

RESUM EXECUTIU 2010

GEM CATALUNYA

El projecte GEM (Global Entrepreneurship Monitor) té per objectiu l'obtenció de dades sobre l'activitat emprenedora arreu del món, a partir d'una extensa xarxa internacional que engloba en l'actualitat més de 70 països i de la qual Espanya forma part des de l'any 2000.

GEM-Catalunya es va iniciar el 2003 en el marc dels informes a escala de comunitat autònoma que es van posar en marxa per complementar l'anàlisi per a Espanya. L'informe 2010, la vuitena edició d'aquesta sèrie, ha estat realitzat per l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona i la Universitat Autònoma de Barcelona (Departament d'Economia de l'Empresa) sota el patrocini de la Diputació de Barcelona (Àrea de Desenvolupament Econòmic) i la Generalitat de Catalunya (Departament d'Empresa i Ocupació).

Aquest Resum Executiu forma part de l'Informe GEM-CATALUNYA 2010 del qual són autors **Yancy Vaillant** i **Esteban Lafuente** (UAB).

© del text: Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona

© de l'edició: Generalitat de Catalunya (Departament d'Empresa i Ocupació)

Diputació de Barcelona (Àrea de Desenvolupament Econòmic)

D.L. M-25078-2011

Juny 2011

Imprès per ADN Centro Gráfico S.L.

Resum executiu

L'Informe GEM-Catalunya 2010 analitza l'activitat emprenedora així com la proporció de la població adulta a Catalunya involucrada en activitats empresarials i de creació d'empreses durant l'any 2010. A més, es revisen una sèrie de factors comunament identificats com a determinants a l'hora d'explicar la creació de noves empreses. A continuació es detallen els resultats més importants d'aquest estudi.

El 2010, la taxa d'activitat emprenedora (TEA) entre la població adulta catalana va ser del 5,04%, la qual cosa representa un nombre estimat de 248.000 persones emprenedores a Catalunya. A la província de Barcelona la proporció d'adults involucrats en activitats de creació d'empresa va ser encara més elevada, amb un 5,52%. Aquests resultats indiquen un descens en comparació amb l'any anterior. Tanmateix, si considerem tot el procés empresarial, que inclou des dels individus que han manifestat intenció emprenedora fins als empresaris consolidats, s'observa un augment en la proporció de la població adulta de Catalunya involucrada en el procés empresarial. Un de cada cinc adults a Catalunya (21,83%) va ser partícip en alguna de les etapes del procés emprenedor, això és, va manifestar intenció de crear una empresa pròpia (7,50%), va estar activament involucrat en el procés de creació d'una empresa (2,38%), o ja comptava amb una empresa pròpia (11,95%). La taxa de participació en el procés empresarial a Catalunya va ser més alta el 2010 que abans de la crisi. En el cas de la província de Barcelona, el 20,21% de la població adulta va participar en el procés empresarial. Concretament, el 8,39% afirmava tenir la intenció de crear una empresa pròpia, el 2,81% de la població adulta estava involucrada en el procés de crear la seva pròpia empresa, mentre que finalment el 9,01% de la població adulta comptava amb una empresa pròpia (figura 1).

Si s'analitzen les diferents etapes del procés empresarial separatament, podem observar com la intenció emprenedora va créixer significativament el 2010, nodrida tant per individus que consideraven la carrera emprenedora per primera vegada com per antics emprenedors naixents que van retrocedir en el procés empresarial quan van decidir posposar la creació de les seves empreses per a més endavant. Com a resultat, la taxa d'adults a Catalunya que van iniciar les operacions

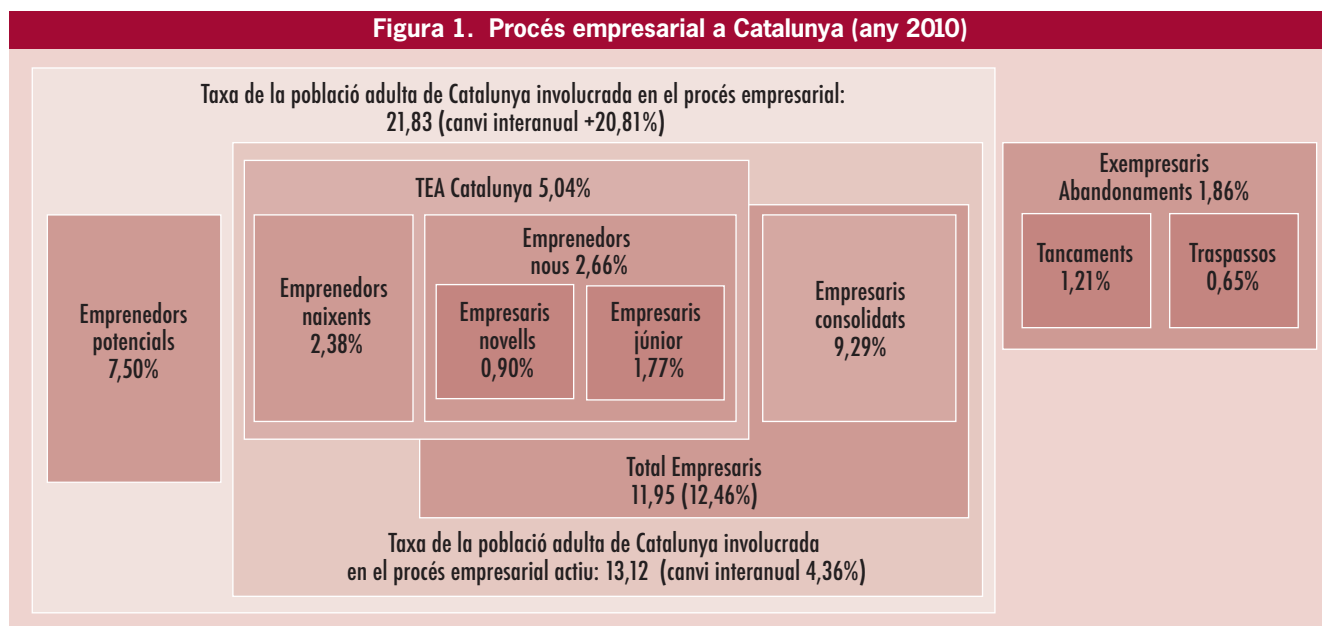
El 2010 hi havia un nombre estimat de 248.000 persones emprenedores a Catalunya.

Es va observar un augment en la proporció de la població adulta de Catalunya involucrada en el procés empresarial.

El 2010, la taxa de participació en el procés empresarial a Catalunya va ser més alta que abans de la crisi.

La taxa d'adults a Catalunya que van iniciar les operacions d'una nova empresa va caure gairebé la meitat en comparació amb l'any anterior.

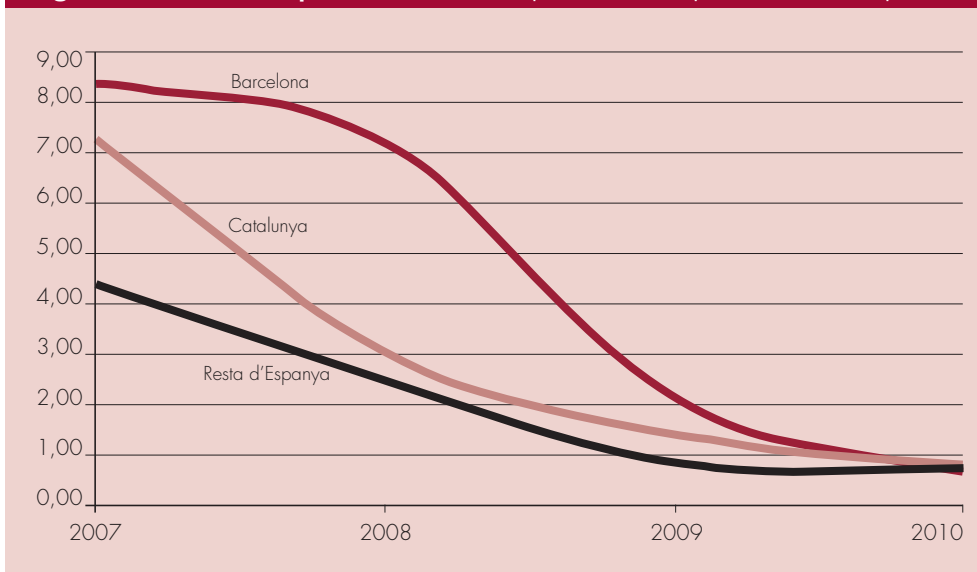
Figura 1. Procés empresarial a Catalunya (any 2010)

Per primera vegada des que es realitza l'estudi GEM a Catalunya hi va haver més tancaments que creació empresarial.

Es va detectar a Catalunya una gran millora en la taxa de supervivència empresarial.

Figura 2. Flux net d'empresaris (nombre d'empresaris novells per cada nou exempresari)

d'una nova empresa va caure gairebé la meitat en comparació amb l'any anterior (empresaris novells el 2010: 0,90%, fet que va suposar una caiguda del 47,96%).

Conseqüentment, el relleu emprenedor (proporció de nous emprenedors respecte del total d'empresaris) entre la població adulta de Catalunya sofreix un deteriorament i això amenaça el manteniment de l'estoc d'empresaris. Per primera vegada des que es realitza l'estudi GEM a Catalunya el flux net d'empresaris, això és, el nombre d'empresaris novells per cada nou exempresari, ens indica que hi va haver més tancaments que creació empresarial durant l'últim any (figura 2).

Malgrat això, és possible destacar un factor molt positiu: es detecta a Catalunya una gran millora en la taxa de supervivència entre les empreses creades. Així, el 20,97% de les empreses creades a Catalunya durant l'any 2005 es mantenia actiu en el mercat l'any 2010. La taxa de supervivència

Figura 3. Activitat emprenedora (TEA) en el període 2006-2010

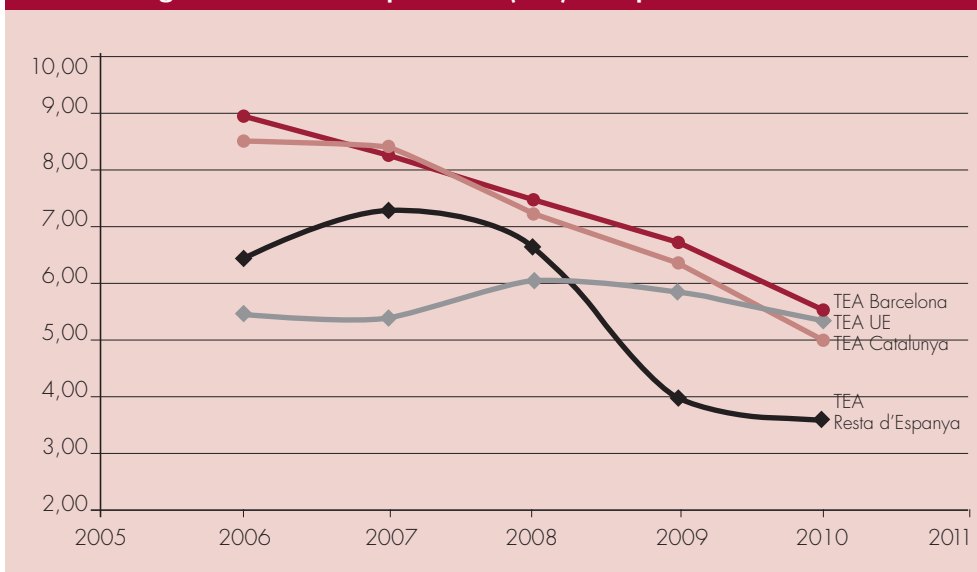
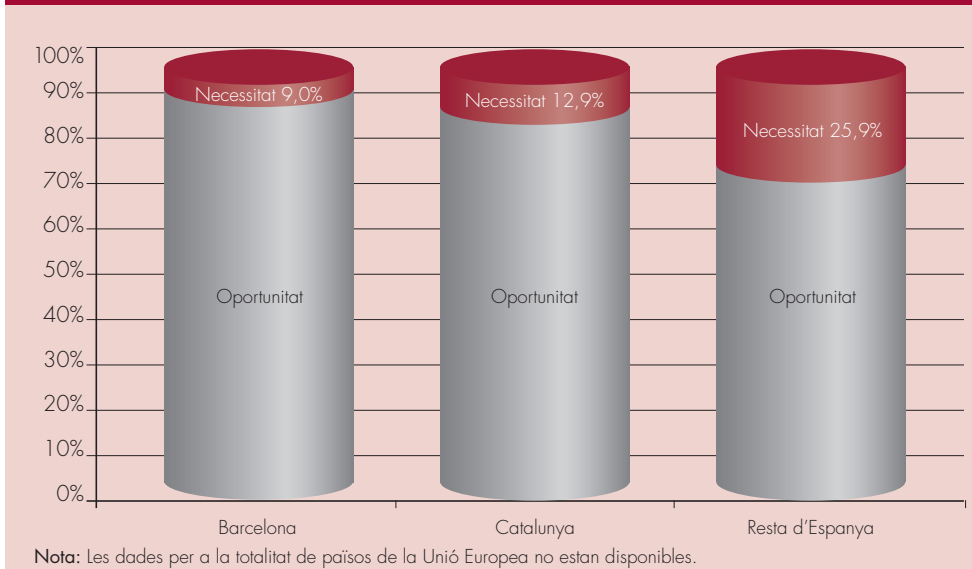

Figura 4. Motivacions de l'activitat emprendedora (TEA) el 2010

a cinc anys per a les empreses creades el 2005 a la província de Barcelona va ser del 18,58%, mentre que aquesta taxa va ser del 15,87% per a les empreses creades a la resta d'Espanya. Si comparem Catalunya amb la resta d'Espanya es pot constatar com l'activitat emprendedora catalana va continuar sent molt superior (TEA Catalunya: 5,04% per TEA Resta d'Espanya: 3,55%). Catalunya va començar la seva desacceleració emprendedora el 2007, abans que la resta d'Espanya. Tanmateix, la caiguda emprendedora a la resta d'Espanya va ser molt més severa (-44%) que a Catalunya i es va concentrar principalment l'any 2009. No obstant això, aquesta caiguda es va estabilitzar ràpidament l'últim any, cosa que no sembla haver ocorregut al territori català (figura 3).

Quant a les motivacions de l'activitat emprendedora a Catalunya i la província de Barcelona, l'emprenedoria es basa, de manera bastant generalitzada, en l'aprofitament d'oportunitats de negoci. Contràriament al que es pot suposar durant un període de recessió econòmica, la creació d'empresa motivada per la falta d'una alternativa laboral a Catalunya està perdent importància (del 20,3% el 2007 al 12,9% el 2010). Aquesta tendència contrasta amb l'observada a la resta d'Espanya, on el 2010 la necessitat va ser la raó principal que va motivar més de la quarta part de tota l'activitat emprendedora en fase inicial (TEA per necessitat a la resta d'Espanya: 25,9%) (figura 4).

En l'informe GEM-Catalunya 2010 s'ha introduït un nou element d'anàlisi que està relacionat amb els incentius potencials vers les activitats empresarials derivats d'experiències empresarials anteriors. És d'esperar que les persones amb experiència prèvia en activitats emprendedores no solament coneguin els diferents aspectes relacionats amb la creació d'empreses, sinó que, a més, la seva motivació per involucrar-se en activitats empresarials es vegi augmentada fruit d'aquesta experiència empresarial prèvia.

En aquest sentit, els resultats de l'estudi GEM-Catalunya mostren com entre els catalans l'experiència emprendedora té un paper important com a incentiu a l'hora d'involucrar-se en una nova iniciativa empresarial.

Així, s'observa com el 2010 el 19,15% de la població adulta va manifestar tenir experiència emprendedora prèvia, i dins d'aquest grup el 69,71% va afirmar que aquesta experiència emprendedora

L'activitat emprendedora catalana va ser superior a la de la resta d'Espanya.

No obstant això, i al contrari que a Catalunya, la caiguda emprendedora a la resta d'Espanya s'ha estabilitzat.

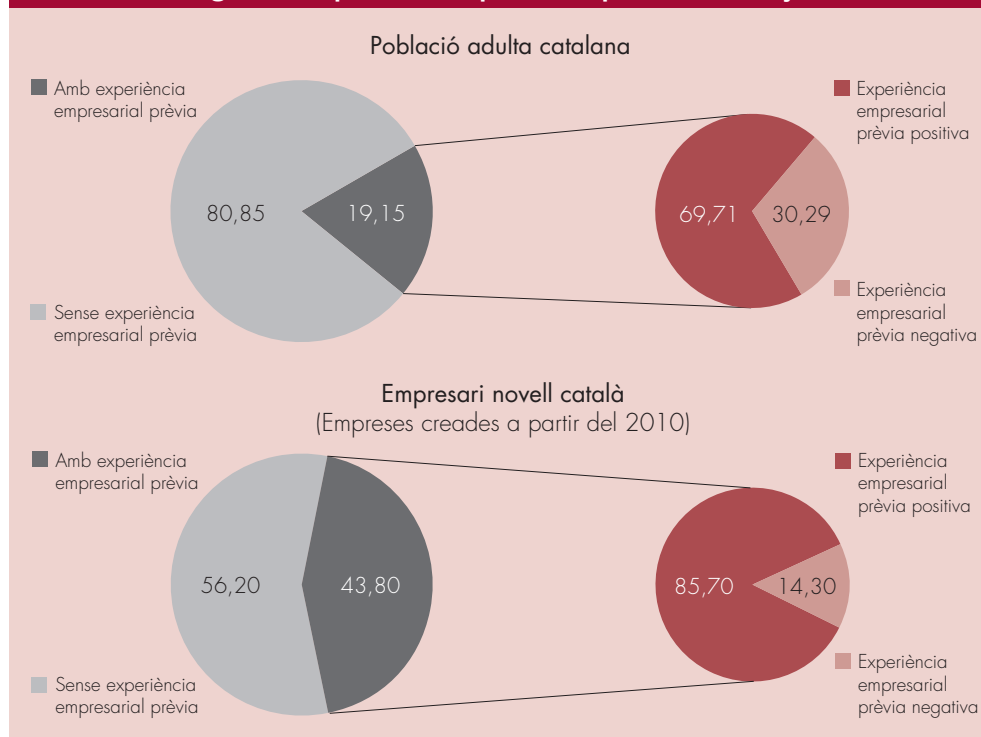
La creació d'empresa motivada per la falta d'una alternativa laboral va perdre importància a Catalunya.

L'experiència emprendedora prèvia té un paper important a Catalunya com a incentiu per a la creació d'empresa.

El 43,8% de les persones que van crear la seva empresa l'últim any comptava amb experiència emprendedora prèvia.

Hi ha indicis d'una convergència de gènere en el teixit empresarial català.

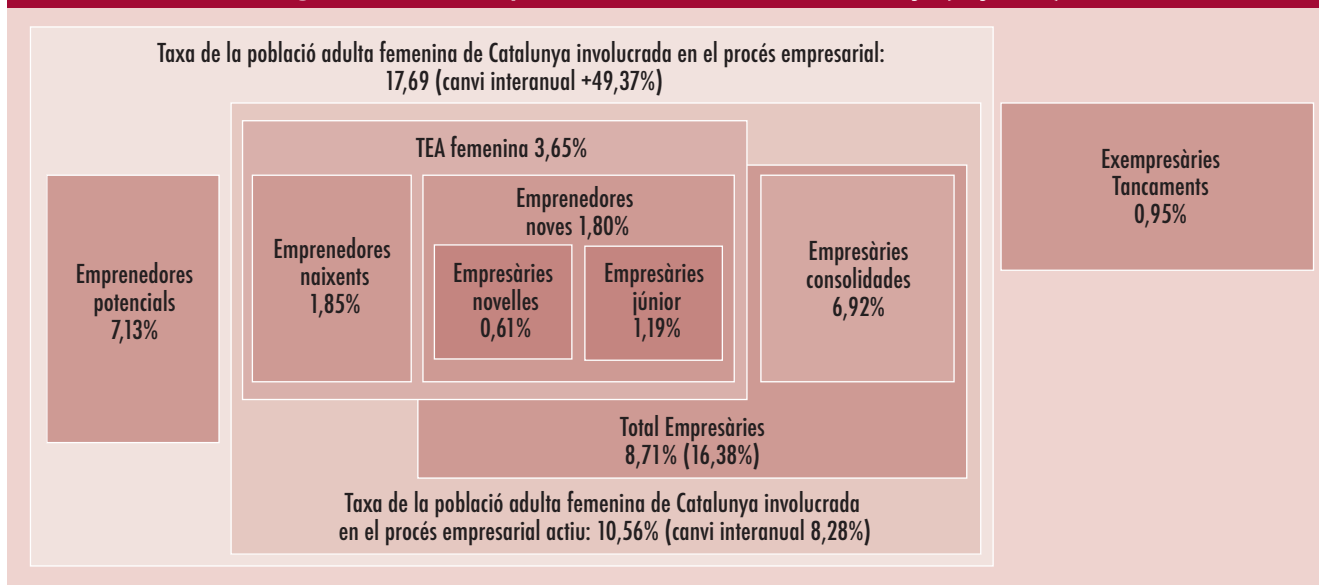
Figura 5. Experiència emprenedora prèvia a Catalunya

havia estat positiva. La rellevància d'aquest factor queda plasmada en confirmar que el 43,8% de les persones que van crear la seva empresa a partir de l'any 2009 comptava amb experiència emprenedora prèvia i que aquesta experiència havia estat positiva en el 85,7% dels casos (figura 5).

Quant al perfil de la persona emprenedora resident a Catalunya, destaca no només el seu alt nivell de capital humà i la seva sòlida posició financera, sinó que, a més, s'observa una millora el 2010 respecte d'anys anteriors, la qual cosa es pot entendre com un senyal de millora en la qualitat del teixit emprenedor català. El 65% dels emprenedors naixents tenia estudis universitaris, mentre que més del 50%

Figura 6. Procés empresarial entre les dones de Catalunya (any 2010)

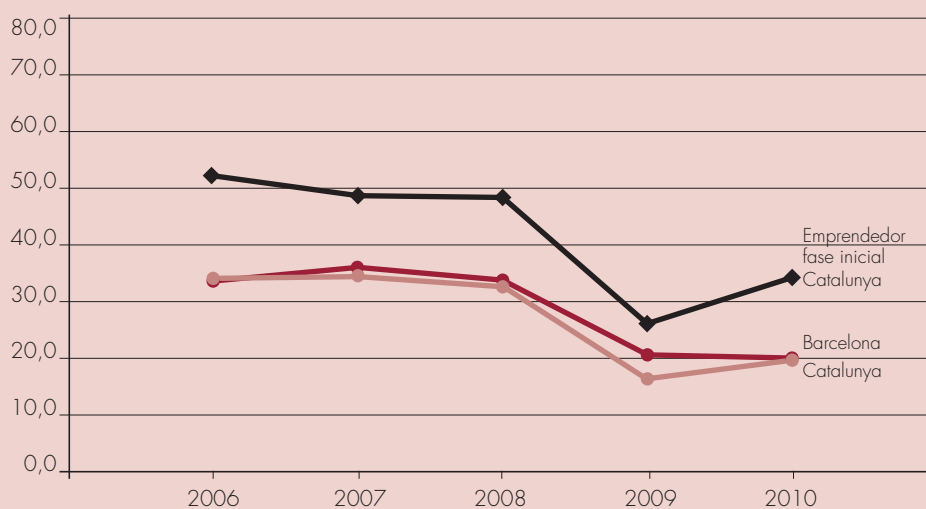

dels empresaris les empreses dels quals tenien menys de 3 anys de vida posseïen formació universitària. Com a resultat d'aquest increment en el nivell de capital humà, el nivell de formació entre els individus involucrats en activitats emprenedores (TEA) va ser superior al mostrat pels empresaris consolidats. Malgrat la conjuntura econòmica desfavorable, l'activitat empresarial de les dones a Catalunya ha continuat incrementant-se, i ho ha fet de manera notable. No només notem una proporció més gran d'emprenedores establertes sinó que la participació de les dones dins del procés empresarial ha crescut a un ritme més accelerat en comparació amb el mostrat pels homes, donant indicis d'una convergència de gènere en el teixit empresarial català. A més, els resultats de l'Informe GEM-Catalunya mostren que hi ha diferències en la velocitat d'entrada en el procés emprenedor entre homes i dones; possiblement, és la necessitat de conciliar la vida familiar amb l'activitat empresarial una de les causes més importants que hi ha darrere d'aquest comportament (figura 6).

En contrast, és possible observar el 2010 un important canvi de tendència en l'activitat emprenedora entre els joves menors de 35 anys. Fins al 2010, l'activitat emprenedora en aquest segment de la població catalana havia resistit davant la conjuntura econòmica desfavorable. Tanmateix, el 2010 els joves van representar el segment de la població que va registrar la major caiguda interanual en l'activitat emprenedora. Malgrat això, es pot constatar com les empreses creades pels joves entre el 2006 i el 2008 van mostrar una major resistència a les repercussions negatives de la conjuntura econòmica actual. De fet, podem afirmar que la supervivència de les noves empreses a Catalunya no està condicionada ni pel gènere ni per l'edat de l'empresari. Al contrari, l'anàlisi longitudinal dels resultats de l'estudi GEM-Catalunya mostra que un nivell de capital humà més elevat, específicament d'educació formal, està fortament associat amb majors taxes de supervivència empresarial.

Quant a l'entorn social per a l'emprenedoria, el 2010 es va notar una millora global respecte dels resultats de l'any anterior. El 2010 es va trencar la tendència negativa relacionada amb el nivell de confiança en el clima econòmic i empresarial català. La percepció d'oportunitats de negoci en el curt termini va experimentar una millora tant entre la població catalana en general (2009: 16,40% davant de 2010: 19,74%), com entre els emprenedors en fase inicial (TEA) (2009: 26% davant de 2010: 34,52%) (figura 7).

Figura 7. Percepció d'oportunitat de negoci en el curt termini (6 mesos)

S'observa una millora en la qualitat del teixit emprenedor català a nivell de capital humà.

L'activitat empresarial de les dones es va incrementar més que la dels homes.

Els joves representen el segment que va registrar la major caiguda interanual de la seva activitat emprenedora.

La supervivència de les noves empreses a Catalunya no està condicionada ni pel gènere ni per l'edat de l'empresari.

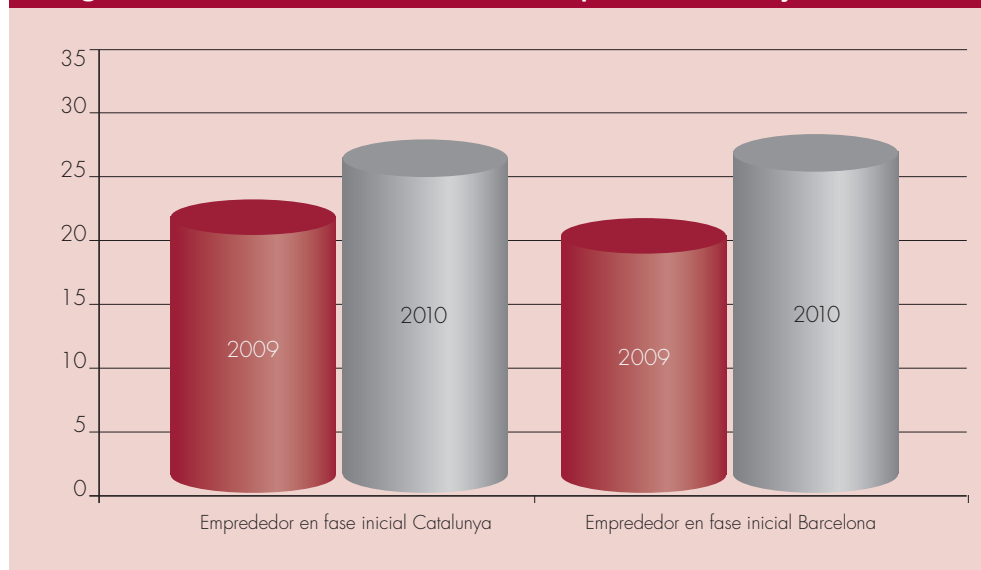
Un nivell de capital humà més elevat està fortament associat amb taxes de supervivència empresarial més grans.

La percepció d'oportunitats de negoci en el curt termini experimenta una millora entre la població catalana.

El perfil de les empreses de recent creació a Catalunya va experimentar una millora de qualitat el 2010, en termes d'exportació, ocupació, expectatives de creixement i intensitat tecnològica.

El nombre mitjà de treballadors en les empreses de creació recent va augmentar el 2010.

Figura 8. Internacionalització de les noves empreses de Catalunya i Barcelona

D'altra banda, entre els empresaris novells que van crear la seva empresa en els últims 18 mesos, la percepció de por social al fracàs empresarial va disminuir, passant del 22,39% el 2008 al 17,95% el 2010. A més, i contràriament a anys anteriors, el 2010 es va observar una millora en la valoració social de la creació d'empreses com a opció de carrera professional. La població catalana també va recuperar la confiança en les seves habilitats emprenedores, i el 2010 el 95% dels emprenedors naixents va manifestar confiar en les seves habilitats com a empresari.

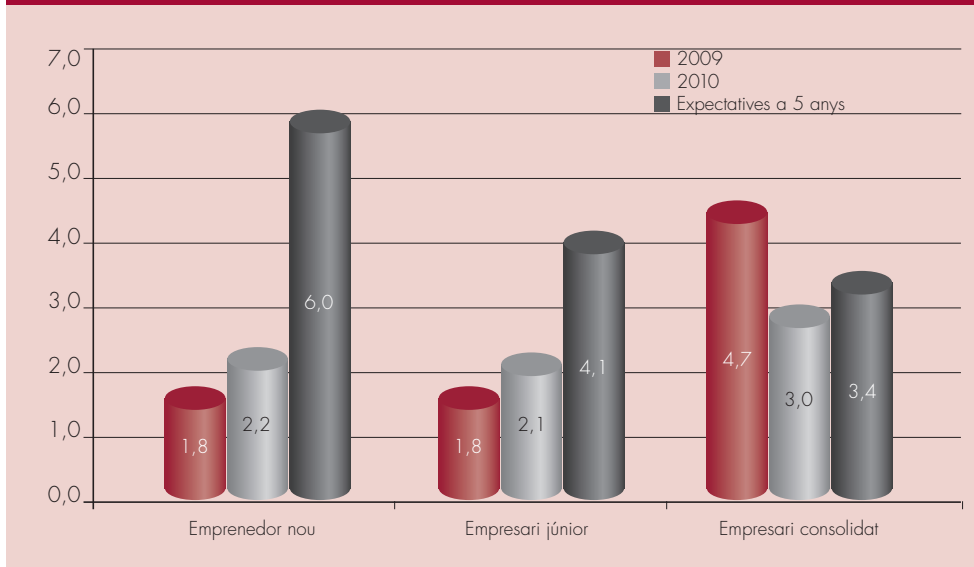
El perfil de les empreses de recent creació a Catalunya es va caracteritzar per una millora en la qualitat d'aquestes iniciatives el 2010 en termes d'exportació, ocupació, expectatives de creixement, innovació i intensitat tecnològica.

En el cas de l'activitat exportadora, els resultats de l'Informe GEM-Catalunya 2010 contrasten radicalment amb les conclusions obtingudes per a l'any 2009. Així, mentre l'Informe GEM-Catalunya 2009 indicava que els empresaris que van crear la seva empresa entre 2007 i 2008 mostraven una baixa intensitat exportadora, els resultats per a l'any 2010 apunten cap a una recuperació en l'activitat exportadora entre les empreses de recent creació (últims 42 mesos). D'aquesta manera, la proporció d'empresaris catalans en fase inicial les empreses dels quals tenen una presència en mercats internacionals va passar del 22% el 2009 al 27,5% el 2010. En el cas de les empreses ubicades a la província de Barcelona, el 28,9% dels empresaris en fase inicial van reportar activitat exportadora el 2010, valor que va ser superior a l'assolit el 2009 (20%) (figura 8).

Al contrari que en anys anteriors, les expectatives de creixement entre els nous empresaris catalans van experimentar una millora el 2010. De manera similar, el nombre mitjà de treballadors a les empreses de recent creació (empresaris novells) va canviar la seva tendència negativa dels últims anys i va presentar un augment el 2010 (2,21 treballadors) respecte al 2009 (1,83 treballadors) (figura 9).

S'observa una lleugera recuperació de la innovació en procés entre les noves empreses catalanes. L'any 2010, el 2,6% dels empresaris novells que van crear la seva empresa en els últims 18 mesos va emprar processos innovadors (2009: 2,5%), mentre que aquesta taxa va assolir el 8% entre els

Figura 9. Nombre de treballadors i expectatives d'ocupació de les empreses catalanes

empresaris que van crear les seves empreses en els últims tres anys (2009: 7,4%). A més, la creació d'empreses en sectors tecnològics a Catalunya va experimentar una lleugera recuperació el 2010. El 18,8% de les persones que actualment estan creant la seva empresa (emprenedors naixents), així com el 17,9% dels empresaris novells que van crear la seva empresa en els últims 18 mesos han promogut iniciatives empresarials en sectors tecnològics. Aquest resultat és encara més marcat entre les iniciatives empresarials ubicades a la província de Barcelona, on el 26,7% de les empreses de recent creació operen en sectors amb certa implementació tecnològica. Un descobriment important sobre l'emprenedoria a Catalunya durant l'últim any és que el 2010 el perfil de les noves iniciatives empresarials promogudes pels empresaris novells va ser molt similar al de les empreses consolidades que van aconseguir sobreviure a les adversitats econòmiques dels últims anys, deixant preveure una potencialment alta taxa de supervivència entre aquestes empreses de recent creació a Catalunya.

També hem pogut constatar com el perfil de les empreses supervivents ha anat canviant durant els últims anys. Abans del 2008, les empreses amb alta supervivència es caracteritzaven per estratègies innovadores i expansives, tanmateix, durant aquests últims anys de conjuntura econòmica desfavorable, les empreses que han sobreviscut en el mercat s'han mostrat més adverses al risc i han adoptat estratègies competitives més conservadores.

Aquest any, l'Informe GEM-Catalunya ha dedicat un capítol monogràfic a la creació d'empreses en àrees rurals. Les zones rurals de Catalunya són d'especial importància per al desenvolupament empenedor català. De fet, el motor empenedor de Catalunya al llarg de l'última dècada ha tingut un caràcter particularment rural.

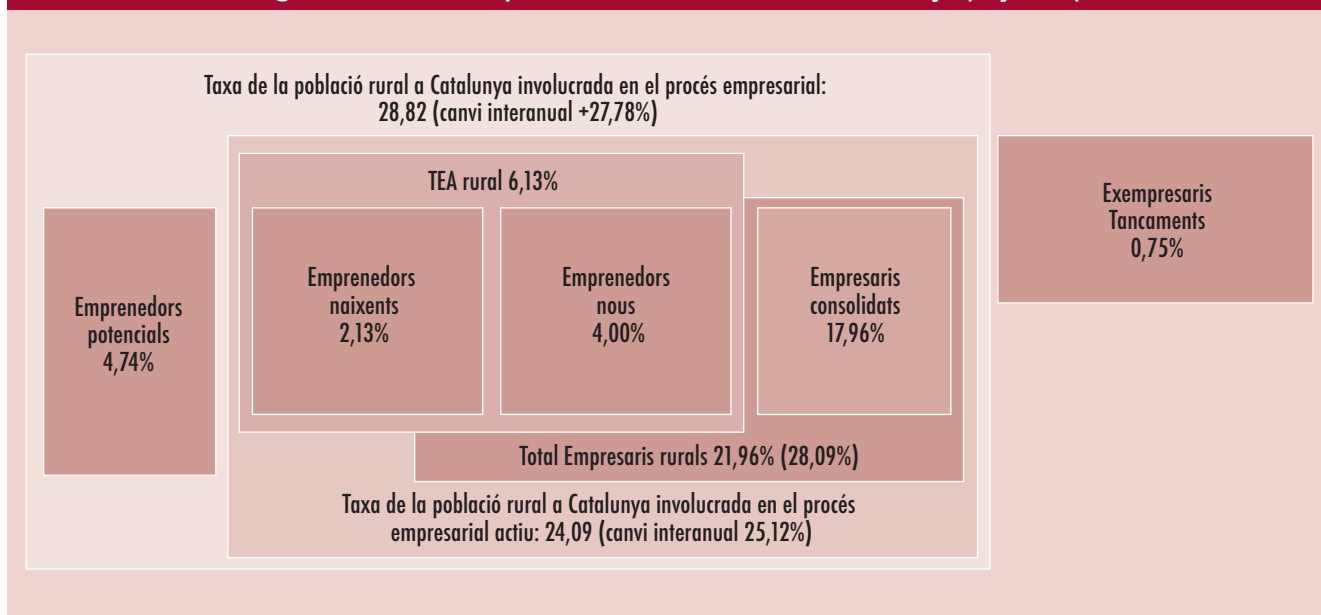
Les zones rurals de Catalunya van tenir una activitat empenedora més gran (TEA rural el 2010: 6,13%) que la mostrada per les àrees urbanes del territori català (TEA urbana el 2010: 4,91%), i a jutjar per la destacada resistència a la desacceleració empenedora que mostra el món rural català, la importància de l'empenedor rural en la creació d'empreses de Catalunya perdurarà. L'esmentada resistència, junt amb una superior taxa de creació d'empreses, han provocat que la proporció d'empresaris entre la població adulta que resideix en zones rurals de Catalunya assoleixi el 21,96%.

El 26,7% de les empreses de creació recent a Barcelona operen en sectors amb certa implementació tecnològica.

Es preveu una alta taxa de supervivència entre les empreses catalanes creades l'últim any.

El motor empenedor de Catalunya al llarg de l'última dècada ha tingut un caràcter particularment rural.

Figura 10. Procés empresarial a les zones rurals de Catalunya (any 2010)

La Catalunya rural destaca per tenir un bon entorn social propici per a l'emprenedoria.

L'activitat emprenedora entre els joves rurals ha augmentat destacablement l'últim any.

La Catalunya rural destaca per tenir un bon entorn social propici per a l'emprenedoria. L'ocupació creada per les noves empreses rurals no ha variat de manera substancial malgrat la conjuntura econòmica, i les expectatives de creació d'ocupació són més grans entre els emprenedors rurals que els urbans. Tanmateix, no s'està optimitzant el potencial emprenedor en termes d'una creació d'empresa de qualitat, almenys no tant com es pot apreciar a les zones urbanes de Catalunya. Contràriament al que s'observa en zones urbanes, a la Catalunya rural els universitaris són minoria entre els emprenedors.

Malgrat això, la taxa d'emprenedors en fase inicial entre els joves rurals va pujar un 33,8% l'últim any fins a establir-se en el 7,52% (TEA), dos punts percentuals per sobre de la mostrada pels joves urbans (TEA entre els joves urbans: 5,53%). No obstant això, 2010 va comportar una caiguda pronunciada (-55,3%) de la taxa de dones emprenedores en fase inicial en zones rurals (TEA femenina

Figura 11. Activitat exportadora i d'expansió de mercat entre els emprenedors en fase inicial en zones rurals i urbanes de Catalunya

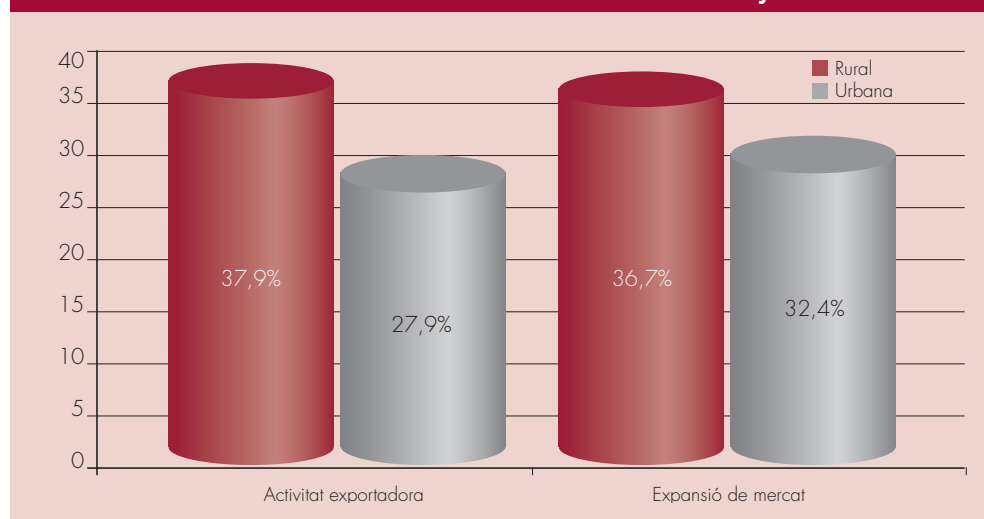
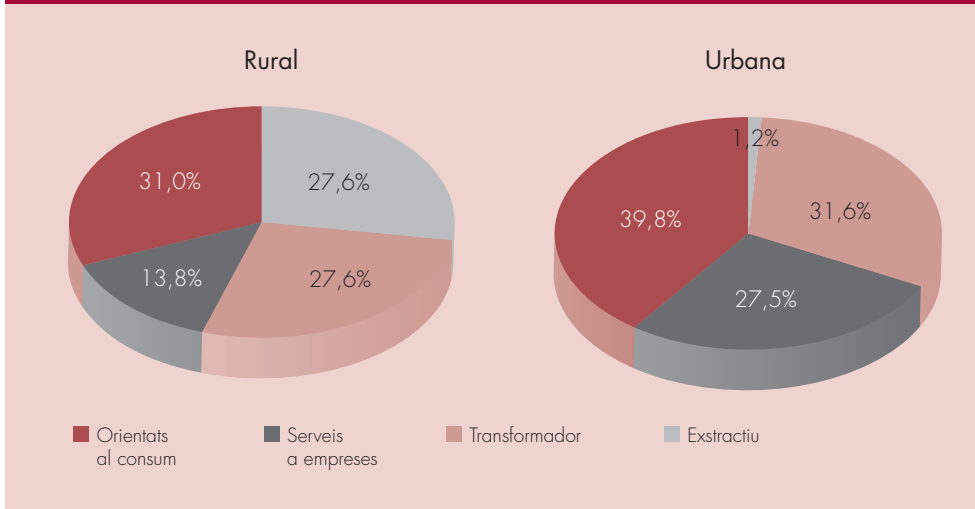

Figura 12. Distribució sectorial dels emprenedors en fase inicial en zones rurals i urbanes de Catalunya

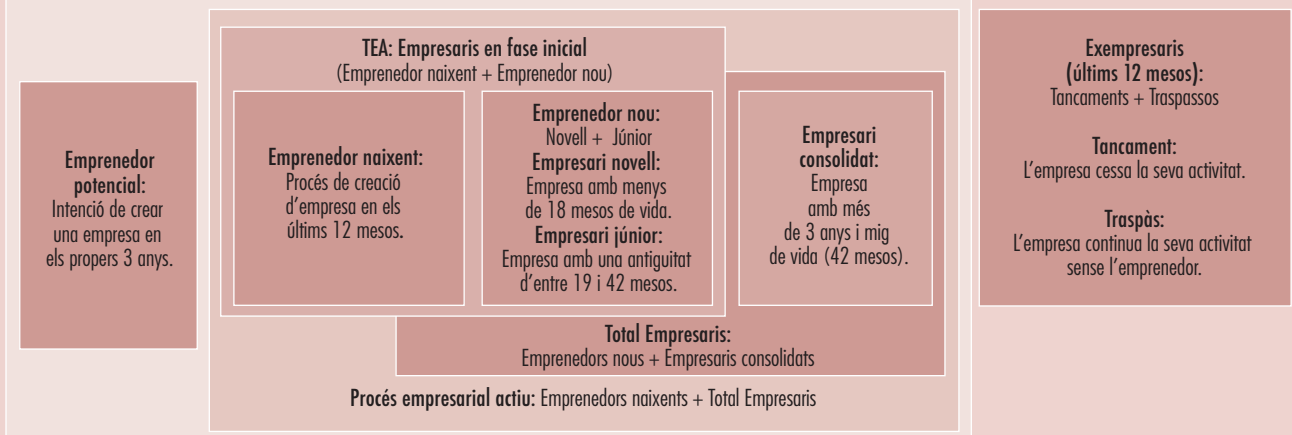
rural: 3,36%) i la taxa d'abandonament i tancaments empresarials entre les dones rurals va augmentar de manera considerable l'últim any.

Amb tot això, la qualitat de l'activitat emprenedora en zones rurals ha continuat sent alta. L'activitat exportadora va ser superior entre les iniciatives empresarials promogudes per emprenedors rurals de Catalunya (figura 11). Així, els emprenedors rurals en fase inicial van mostrar una major intenció d'expandir de mercat. Tanmateix, les empreses creades pels emprenedors rurals estan caracteritzades per la poca utilització d'innovació i tecnologia avantguardista en els seus processos de producció. Això es pot explicar per la configuració sectorial de les noves iniciatives empresarials rurals, entre les quals el 2010 van predominar sectors de baixa intensitat tecnològica. Així, durant el 2010 es va observar un creixement en la proporció d'iniciatives creades en zones rurals que operaven en sectors extractius i transformadors (figura 12).

L'activitat exportadora és superior entre les iniciatives empresarials promogudes per emprenedors rurals

Annex. Glossari de termes per descriure el procés empresarial

Desglossament de la participació de la població adulta involucrada en les diferents etapes del procés empresarial

**RESUM
EXECUTIU
2010**

GEM CATALUNYA